

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת אמר תשפ"ד שנה י | גליון מס' 533

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

עניית אמן בהלכה – קדוש ה'

בפרשתנו מצוה אותנו התורה לקדש שם שמים בעולם, ככתוב (ויקרא כב לב): "ונקדשתי בתוך בני ישראל", ומאידך להפנע ממעשים שיש בהם חלול שם שמים, ככתוב (שם): "ולא תחללו את שם קדשי".

פרטי הדינים במצוות אלו רבים הם, ואין כאן המקום לדון בהם, כי אם למקד את תשומת הלב, שאף ההקפדה בעניית אמן ולעמדתה הזלוזל בה, חלילה, כלולים במצוות אלו.

דברים מפורשים בענין זה כותב רבנו בחיי בתוך מאמרו המפורסם על עניית אמן, בפרושו לתורה בפרשת בשלח (שמות לא יד), ואלו דבריו: "המקפיד על עניית אמן פראוי, זה הוא המכבד את ה' יתברך באמת, אשר עליו אמר הכתוב (שמואל א ב ל): 'כי מכבדי אכבד'. וכל מי שאינו נזהר במלת אמן לכוון בכל כחו וכוונתו, הרי זה מבזה את ה' יתברך, ועליו אמר הכתוב (שם) 'ובזי יקליו'".

נורא הדבר למתבונן! לדברי רבנו בחיי - המקפיד לענות אמן בהלכה, הרי הוא מכבד ומקדש את ה', אך לעמתו מי שאינו נותן לבו ומחו לענות אמן פראוי, הריהו "מבזה את ה'". מי שפוזזל בעניית אמן, הרי הוא כעובר על העברה החמורה ביותר שאין עליה כפרה בעולם הזה; "חלול ה'".

בתוכחתו לאחר חטא הפרגלים, אמר הקב"ה למשה (במדבר יד יא): "עד אנה ינאצני העם הזה", ועלה בדעתי להביא רמז מפתוח זה לענייננו: ראשי תבותיו, עולים בגימטריה צ"א בגימטריה של אמן, והרי זה כדברי רבנו בחיי שהזלוזל באמן גורם לגאוף שם שמים, חלילה. הדברים תואמים עם המשך הפסוק: "ועד אנה לא יאמינו בי", לפי שאין בהם אמן שהיא יסוד האמונה.

אולי לכן נקט השלחן ערוך (או"ח קכד ז) בטוי חמור שאין לו אח ורע, על אודות מי ששח שיחת חלין בשעת חזרת הש"ץ, וזה לשונו: "ואם שח הוא חוטא, וגדול עונו מנשא", שהרי שיחה בשעת חזרת הש"ץ גורמת לזלוזל בעניית אמן, ומתוך כך לחלול שם שמים אשר אין קשה ממנו. כך הוא היחס גם למי ששח בשעת אמירת קדיש, כפי שהביא המשנה ברוה (נו ס"א א) בשם המדרש, שרבי חמא פגש את אליהו הנביא ועמו אלפי גמלים טעונים ב"אף וחמה" המיעדים עבור המדברים בשעת אמירת קדיש. מבהיל למתבונן!

נקבל על עצמנו לכבד את שם ה' בעניית אמן פהלכתה, ונזכה לכל הברכות המבטחות למקדשי ה'.

בקריתא "פי מכבדי אכבד",

298 213 מכאולס"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

טמא מת שנוגע במת

"ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא א)

בפיוט "אלה אזכרה" הנאמר בתפלת מוסף של יום הכפורים ומתאר את הריגתם של עשרה הרוגי מלכות, מתאר שפשוטותך ראשו של התנא הקדוש רבן שמעון בן גמליאל הנשיא, "נטלו רבי ישמעאל וצרח עליו בקול מר כשופר: אי הלשון הממרת להורות באמרי שפר, ואיך עתה לוחכת את העפר".

מעמד מרטיט לב זה מזכר גם בקינת ארזי הלבנון הנאמרת בתשעה באב: "נטל ראשו ונתנו על ארפכותיו מנורה הטהורה. שם עיניו על עיניו ופיו על פיו באהבה גמורה. ענה ואמר פה המתגבר בתורה. פתאום נקנסה עליו מיתה משנה וחמורה".

ומקשים: הלא רבי ישמעאל - כהן גדול היה, וכיצד טמא את עצמו בטמאת מת שלא לצורך?

תרגו רבי פנחס הורביץ בעל ההפלאה: פסק הרמ"א (יו"ד טעג ז) שבעת שהכהן מטמא עצמו לקרוביו, מתר לו לטמא עצמו אף למתים אחרים, לפי שאינו מוסיף בכך טמאה על טמאתו. לאור זאת יש לומר שבשעה שהרגו את רבי שמעון עמד עמו רבי ישמעאל תחת קורת גג אחת. וכיון שפך כבר נטמא באהל המת, ולא נוספה עליו טמאה כשנטל את ראשו של רבי שמעון, ולפיכך אין בכך אסור (פנים פות' פרשת חקת).

עוד תרגו בעל המנחת אלעזר: אמרו חכמים (ירושלמי ברכות ג א) שנשיא שמת מתר לכהנים להטמא לו, שכן מכוון הנשיא הוא שיתעסקו בו הכל, ומאחר שרבי שמעון בן גמליאל היה נשיא, מתר היה לרבי ישמעאל להטמא לו (דברי תורה מהדורה תשיעאה אות ע).

תשעים אמינים בנגד תשעים מומים

"כל איש אשר בו מום מורע אהרן

הכהן לא יגש להקריב את אשיו ה' מום בו את לחם אלקיו לא יגש להקריב" (כא כא)

הרמב"ם (ביאת מקדש ח א) מונה תשעים מומים שונים הפוסלים את הכהן הלוקה בהם מלשרת בבית המקדש.

כותב על כך בעל החשוקי חמד: הרוקח (סי' טכ) כתב, שמצות מאה ברכות נועדה להציל את ישראל ממאה קללות; תשעים ושמונה הכתובות בפרשת כי תבא, ושתיים נוספות שנגמזו בפסוק (דברים כח סא): "גם כל חלי וכל מכה". על פי דבריו יש לומר, שלכן קבעו חכמים שיש לענות תשעים אמינים ביום, כדי להצילנו מתשעים המומים הפוסלים בכהנים (קבץ שו"ת המדפס בסוף ספר 'עלינו לשבח' ח"ג, תשובה עח).

דורשי רשומות הוסיפו רמז לכך: "המום" בגימטריה אמן - תשעים ואחת (מאורות הדף היומי בכורות מג א).

במועדים הכל מתקבצים לתפלה

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם" (כב לב)

בגמרא (מגלה כג ב) דרשו מן הכתוב "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שיש לומר כל דבר שבקדשה במעמד עשרה מישראל.

רבי יעקב בעל הטורים כתב שנסמך כתוב זה לפרשת המועדים, לפי שבהם היו כל ישראל מתקבצים להתפלל בצבור ולומר דברים שבקדשה. בכונת דבריו מפרש הנצי"ב מוולוז'ין כך: בעת שהיה בית המקדש קיים, נבצר מרבים להתפלל בצבור במשך כל ימות השנה, לפי שהיו דרים במקומות מבדדים סמוך לשדותיהם ולעדרי צאנם ובקרים. ואולם במועדים, שהיו עולים לרגל ומתפללים בירושלים ברב עם, היה כל העם כולו יכול לקדש את ה' באמירת דברים שבקדשה (העמק דבר).

אסור לדבר בשעת התפלה

הוסיף בתמימות מעשה.

את דבריו סיים בהבעת תקוה כי מצב זה לא ימשך לאורך זמן, ומהר מאד יבינו כלם כי אין זה מכבדה של הקהלה לשלח ממנה בבזיון חזנים מיחדים שכאלו, כפי שארע זה עתה.

רב הנוכחים, שהיו כאמור מפשוטי העם, הנהגו בראשם בהסכמה, אולם היו שם גם כאלו שחצפתו של ראש הקהל זעזעה אותם עד עמקי נשמתם. כבר למחרת בבקר הם מהרו לספר על כך לרבי שאול ואף לכמה מתלמידי ישיבתו המעטירה שנקרו בדרכס.

הרב שמע את הדברים ורץ מיד לבית הכנסת שבו התפלל ראש הקהל. שם, כפי שחשש, הבחין בחבורה זועמת של צעירים מתלמידי ישיבתו, שכבר המתינו ליציאתו של ראש הקהל מבית הכנסת כדי לעשות בו שפטים על חצפתו. בקול תקיף צוה עליהם הרב שיעזבו במהרה את המקום וישונו ללמודם, בהוסיפו אז הרהר נחרצת לבל יהיו אי מי לפגע בראש הקהל, אף באצבע קטנה.

בינתיים שב ראש הקהל לביתו מבלי שיידע על שהתרחש קדם לכן בחצר בית הכנסת. בבואו מצא את נות ביתו עומדת במטבח הבית, ידה האחת בוחשת בסיר החלב העומד על הפירים, וידה השנייה מנענעת את עריסתו של תינוקם בן השנה. כאשר הבחינה האשה כי החלב רתח והוא עומד לגלש, בקשה מבעלה כי ימהר להסירו מהאש. אך אז ארע אסון נורא - הוא מעד בחופזו כשסיר החלב בידיו, ותכולתו הלוהטת נשפכה על ילדם הקטן וזה נהרג במקום, רח"ל.

שעות ספורות לאחר מכן התקיימה ההלוויה המזעזעת, ותהם כל העיר...

בשבת קודש, בתם שבעת ימי האבל, בא ראש הקהל לבית הכנסת כשלבבו שבור לרסיסים. הוא עלה לתורה, ועם סיום ברפת התורה דפק על הבימה וכשדמעות חונקות את גרונו, בקש להכריז את ההכרזה הבאה: "מבקש אני מחילה ממורגנו הרב, כי בעזות לבי התחצפתי כנגדו ומיד נענשתי קשות..."

הרב, שעמד במשך כל קריאת התורה בסמוך לבימה, לא נתן לו לסיים את דבריו, אלא מיד הסהו בתמיהה: "וכי איזה התר מצאת לדבר על כך בשעה שאסור לדבר!?"

הרב מחל מחילה גמורה לראש הקהל, האסון שפקד אותו שבר את לבו, ואולם יהיה אשר יהיה, נפשו הטהורה לא יכלה להבליג על דבור בשעת התפלה וקריאת התורה!

'שאלו בחיר ה" עמ' קכח

בימי קדם היה כחו של רב העירה מובן מאליו, ואיש לא ההין להמרות את פיו. אולם באותם ימים החלה לחדר השפעתם של המשפילים בלבם של רבים מישראל, ובעקבות כך ירד כבוד התורה בעיניהם, והם העזו להמרות את פיו של הרב.

אף בעירה קראלי היו מתושבי העירה שהתקשו להסתגל למצב החדש, שבו דעת הרב היא הדעה הקובעת, וכל עניני הקהלה מתנהלים על פיו. אותם תושבים רגילים היו להשמע להוראותיו של ראש הקהל, אשר כבעל המאה התקבלה דעתו ללא עוררין.

ביום מן הימים התפנתה משרת החזן, ובזה אחר זה עלו חזנים ידועים לביתו של ראש הקהל ובקשו לקבל את התפקיד הנכסף. קולו של אחד מהם שבה את לבו של ראש הקהל, וזה החליט כי הוא הראוי ביותר להבחר כחזן בבית הכנסת של הקהלה.

זמן ראש הקהל את חברי הועד לאספה, ובה סכמו עם החזן על משרתו ויתר הפרטים הנצרכים, ורק לאחר מכן עלו לבית המרא דאתרא לקבל את הסכמותו.

רבי שאול נסה לתהות על קוננו של החזן, ולאחר שיחה קצרה הבין כי מפאת מצבו הרוחני, הוא אינו מתאים לשמש בקדש כחזן הקהלה. ללא הסוס הוא הודיע לראשי הקהלה על החלטתו למנוע את המנוי.

הדברים לא נשאו חן בעיני ראש הקהל שהיה איש עשיר וגאותן. הוא ידע כי לא יוכל לשנות את דעתו של הרב, ועל כן החליט להתריס כנגדו. הוא החליט לארגן סעודת מלוא מלכה המונית, בה יפליא החזן להראות את כשרונו לעיני באי הסעודה, והם, כך קנה, יעזרו לו לספל את החלטת הרב.

הסעודה הפארת שהתקיימה באולם שאינו בבעלות

הקהלה, וממילא אינו כפוף לסמכות הרב, סחפה אליה משתתפים רבים. מאות אנשים, בעקר מפשוטי העם, נענו ובאו. המשתתפים שלא היו בסוד הענין, לא בקשו להתריס כנגד הרב חלילה, כי אם להנות מסעודה דשנה ולשמע פרקי חזנות.

רבי המשתתפים חזק את עמדתו של ראש הקהל, ובדברים שנשא באותו ערב, לאחר ששבח והלל את החזן ואת גדלותו, בשר בקול קודר לנאספים כי לצערו הרב לא יוכלו להמשיך להנות מן החזן הנפלא בבית הכנסת. "כלכם בודאי מבינים מדוע..."

היה זה בראשית כהנתו של רבי שאול בראש בעירה קראלי שבהונגריה. רבי שאול, שנודע בהקפדתו לכל דבר הנוגע לכבוד שמים ובפרט בעניני קדשת בית הכנסת, הבחין לצערו, כי רבים ממתפללי בית הכנסת בקראלי משוחחים בשעת התפלה וקריאת התורה.

הדבר חרה לו עד מאד. הוא נסה לדבר

רבי המשתתפים חזק את עמדתו של ראש הקהל, ובדברים שנשא באותו ערב, לאחר ששבח והלל את החזן ואת גדלותו, בשר בקול קודר לנאספים כי לצערו הרב לא יוכלו להמשיך להנות מן החזן הנפלא בבית הכנסת. "כלכם בודאי מבינים מדוע..." הוסיף בתמימות מעשה.

בית הכנסת בקאשווי [קושיצה] שבסלובקיה

על לבם של המתפללים ואף עורר על כך בדרשותיו, אולם ללא הועיל. לפיכך החליט לעשות מעשה: הוא העתיק את מקום מושבו ממזרח בית הכנסת למרכזו. שם, צמוד לבימה, יכול היה לראות בעיניו את המתרחש בכל פנות בית המדרש. מהלך זה גרם שכל המתפללים נזהרו לשתק בשעת התפלה וקריאת התורה, כדי שלא יתפסו בקלונם.

הספור המסעיר דלהלן ממחיש ומתאר עד כמה חמורה היתה התייחסותו של הרב מקראלי לדבור בשעת התפלה.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם" (כב לב)

והעתיד להיות, בכל לבבנו ובכל נפשנו ונקדש שמו ברבים, ברוך אתה ה' מקדש שמה ברבים".

רבי אפרים אשרי העיד, בשם הקדוש רבי אליהו מורשה הי"ד, כי בטורם עלו הקדושים רבי אלחנן וסרמן ובנו העלוי רבי נפתלי הי"ד על הפוקד, העביר רבי אלחנן לבנו את ששמע מרבו החפץ חיים בתקופת מלחמת העולם הראשונה, שבעת שאזכה האדם למסר נפשו על קדוש ה', עליו לברך את הברכה פנסח שהביא השל"ה הק' (שו"ת ממעמקים ח"ב סי' ד).

וכבר נודע כי בעל 'סוד ושרש העבודה' מסר נפשו להדחיק בינות להמון צמא דם, כדי לענות אמן אחר ברכת קדוש ה' של הקדוש רבי אליעזר בן רבי משה מורבילוב הי"ד אשר נדון למות בעלילת דם נוראה, ואף שהציעו לו לפדות נפשו בהמרת דתו, סרב לשמע ומסר נפשו על קדוש שמו ותברך בחג השבועות ביום טוב שני של גלויות, שנת תק"ן (פתח דבר לצאת בעל 'סוד ושרש העבודה' מהדורת וילנא תרפ"ט).

בשו"ת 'מענה אליהו' (סי' ל) כותב האדר"ת כי נשאל בענין זה מיסוד אחר בענין ברכת המצוות המזכר בראשונים (שם), והוא שאין מברכים על מצוה שיש בה צד פרגנות, כמו המצוה המטלת על בית דין להרג את מי שחייב מיתת בית דין, ולכאורה אף בקיום מצות קדוש ה' יש צד פרגנות?

האדר"ת השיב לאותו שואל כף: "טעה בדמינו לקרות לקדשת השם פרגנות חס ושלום, חס ושלום לומר כן. והצדיקים והחסידים שמסרו נפשם על קדשת שמו ותברך, לא היה להם ענג בעולמם יותר מרגעי מיתתם ואף נוכל לקרותם פרגנות חס ושלום!?"

בענין נסח הברכה כתב השל"ה שיש לברך: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש שמו ברבים", ואולם הקרבן נתנאל (פסחים פ"א סי' י"א אות כ) כתב שיש לברך "על קדוש השם".

בספר 'וסף אמצ' (דיני המקדש השם סי' תפג) הביא נסח ארץ לברכה זו: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לאהב שם הנכבד והנורא, ההיה וההיה

מן הכתוב: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" למדו חכמים (סנהדרין ע"א) שחייב אדם למסר נפשו ולא לעבר עברה, במקרים שבהם הדיו הוא "הרג ואל יעבר". כמו על רבות מן המצוות, אף לפני קיום מצוה זו תקנו חכמים לברך, וכפי שכתב רבי מנחם רקאנטי (פסקים סימן ע): "המקדשים את השם חייבים לברך על קדוש השם הנכבד והנורא, כיון שהוא מצות עשה דאורייתא דכתיב: 'ונקדשתי בתוך בני ישראל'".

על החיוב לברך לפני קיום מצוה זו, הקשה השל"ה הק' (שער האותיות מערכת א נו - נט): הלא קבעו ראשונים (שו"ת הרשב"א א יח; אבודרהם שער ג - ברכת המצוות ומשפטיהם) שאין מברכים על מצוה שאינה תלויה בלה ביד העושה, ומצות קדוש ה' תלויה גם ביד המוציא להורג?

ובאר: ברגע שהאדם מביע נכונות למסר נפשו למיתה על קדוש ה', כבר קיים מצות עשה זו, גם אם לבסוף נעשה לו נס ונצל, כדניאל וחבריו. אף בספר חסידים (אות רכב) מובא, שרבי שבתאי הרה"ג התגלה בחלום ואמר שהגומרים בלבם להרג על קדוש ה', 'חלקם עמנו בגן עדן', גם אם נצלו לבסוף.

בכל עת ובכל שעה

שירו לה' כל הארץ בשרו מיום אל יום ישועתו

פרש רבי סעדיה גאון:

המאמינים שהעולם מתנהל על ידי כוכבים ומזלות, סבורים כי אין כל דרך לפעל היום על ישועת המחר, שכן לכוכב השולט באותו יום אין כל שליטה על היום שבא אחריו. לפיכך ברצותו לתאר את מלכות ה' בעולמו, שורר דוד ואמר: "שירו לה' המושל בכל בכל עת ותשועתו אינה מגבלת ליום זה או אחר, אלא: "מיום ליום ישועתו".

משום כך לאחר מכת צפרדע בקש פרעה ממשה שיתפלל היום שיסורו הצפרדעים למחר (רש"י שמות ח ה). ומדוע עכב פרעה את הסרת המכה למחר ולא בקש שתסור ממנו מיד?

אלא שפרעה, שלא האמין במלכות שמים, אלא תלה את נהול העולם בכחם של הכוכבים והמזלות, ברור היה לו כי אין כל דרך להתפלל היום על ישועת המחר. לפיכך אמר פרעה למשה: אם ברצונך להוכיח לי שאינך פועל בכת הכוכבים והמזלות, אלא אתה בא בדבר ה' המושל בכל, התפלל היום שיסורו הצפרדעים מחר. ועל

כך השיבו משה (שמות ו): "כדברך למען תדע כי אין פה אלקינו", שהוא השולט בכל, ומלכותו אינה מגבלת ליום כזה או אחר (אור עולם [לר"ל מרגליות] דף כג ע"ב).

ישועה בזכות שירה

שירו לה' כל הארץ בשרו מיום אל יום ישועתו

החיד"א מפרש פסוק זה על פי דברי חכמים (מדרש תהלים ע א) שכל המודה לה' על נסים שעשה, זוכה בעקבות כך שיעשו לו נסים ונפלאות וישע מצרותיו: בזכות "שירו לה' ברכו שמו" על נסים שעשה, מבטח לכם שתזכו לראות ישועות, וכך תבשרו "מיום אל יום ישועתו". זוהי גם פגנת הפסוק (תהלים קלו כו): "הודו לאל השמים כי לעולם חסדו" - אם תודו לה' על נסיו, תזכו שימים בכם "כי לעולם חסדו" (יוסף תהלות' צו ב, קלו כו).

על פי יסוד זה פרש החיד"א את הפסוק הפותח את שירת דבורה (שופטים ה א): "ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא לאמר"; שירת דבורה "ביום ההוא" גרמה "לאמר", שיאמרו בשמים שיעשה עם ישראל נס נוסף בעתיד (נחל שורק' הפטרת בשלח אות א).

כבשונו של עולם

"כי תבת אמן מלא על כל גדותיו, לא יחסר כל בו, מנגלה ומנסתר, סודות גדולות הערף בארץ וברחב, שהן כבשונו של עולם מסתרי תורה עמק עמק מי ימצאנו".

(אגרת הטעמים [לרבי אהרן משרדינא בעל ספר 'קרנים'] דף יב)

אמן' שהכריעה את הברך

חלק במכירה כָּלֵל, והכריז בקול רם: "אני מוכן להכפיל את המחיר לחמשים אלף דולר!"

רחש של התפעלות עבר בקהל, ואולם האיש הוסיף כשדמעות בעיניו:

"תנאי אחד יש לי למכירה זו: בני הקר, אברך פמדרשו אשר בא בבגדית הנשואין כבר לפני יותר משבע שנים, טרם זכה לפרי בטון. מוכן אני כאמור לשלם בעד העליה הנכספת חמשים אלף דולר, ובתנאי קודם למעשה: לאחר שאעלה לתורה, כשאעמד לצד ספר התורה, יאמר הגבאי את תפלת 'מי שברך' וזכירו להפקד בזרע של קיימא במהרה, והקהל פלו, כאיש אחד בלב אחד, יצטרפו לברכתו בעניית אמן."

הקהל הנהו בהסכמה, הגבאי הכריז: "זכה לזו!" והעליה האחרונה נמכרה.

בזה אחר זה עלו כל הנגידים הזוכים, ומשהגיע לעליה האחרונה הכריז הגבאי בקול גדול ובסלסול: "יעמד ר' פלוני בן ר' פלוני", והאיש עלה לתורה.

לאחר סיום הקריאה, כאשר סים העולה את ברכת "אשר נתן", השתרר הס בבית הכנסת, והגבאי ערך "מי שברך" לישועתו של אותו אברך, בן הנגיד. בסיום ה"מי שברך" סלסל הגבאי: "ונאמר אמן", ועניית אמן אדירה בקעה מפי הקהל.

באוויר היתה תחושה מיחדת. המתפללים חשו בעצמתה של עניית אמן שאותה הם אומרים עשרות פעמים מדי יום, והכל היו בטוחים שסופה של תפלה שכזו להתקבל.

למותר לציין, כי בטרם חלפה שנה מאותו מעמד מרגש, זכה בנו של הנגיד להפקד לאחר שנים ארוכות של צפיה. ויהי לפלא.

לפני שנים ספורות נערכה שבת הוקרה מפארת ומשקעת לתורמי אחד ממרכזי התורה הידועים בארץ הקודש.

לאותה שבת מדברת שהתקיימה על אדמת פולין, התאספו ובאו מאות אנשים מכל רחבי העולם. פמקבל בשבתות כאלו התקיימו התפללות ברב עם ובמתכנת מיחדת, ושלבו בהן פרקי חזנות ותפלה באווירה מיחדת במינה.

בשבת בבקר, עם סיום תפלת שחרית, בטרם עמדו להוציא את ספר התורה מהארון, דפק הגבאי על הבימה והכריז כי הוא עומד למכר את כל העליות והכבודים לכל המרבה במחיר, והתמורה תקדש לטובת הרחבת המוסדות הקדושים.

"אלף דולר - כהן", הכריז הגבאי, וההתמודדות החלה. עליה זו נמכרה לבסוף בששת אלפי דולרים, ומעליה לעליה האמירו המחירים לגבהים עצומים, כאשר הנכבדים מבין התורמים מתחרים ביניהם בעז על העליות המכבדות יותר.

אט אט נמכרו כל הכבודים, ולבסוף נותרה העליה האחרונה. על עליה זו היתה תחרות עזה במיוחד. פרנסי המוסדות בקשו למכרה במחיר הגבוה ביותר שנתן לטובת החזקת המוסדות, והמשתתפים נשו גם הם לזכות בה, בהיותה הידמנות אחרונה לזכות בעליה בשבת זו.

חיש מהר טפס המחיר והאמיר במהירות. ככל שעלה המחיר, כך התמעטו המתמודדים, ולבסוף נותרו שנים מהם; הראשון הכריז: "עשרים וארבעה אלף דולר", והקהל צפה מן הצד במתח ובנשימה עצורה - היזכה בעליה הנכספת? אולם לאחר כמה שניות שנדמו כנצח הכריז רעהו: "עשרים וחמשה אלף".

הס השלף באוויר. נדמה היה כי המתמודד השני חוכך בדעתו אם לפרש מהתחרות. אולם אז התרחשה תפנית מפתיעה: מירכתי בית הכנסת התרומם אחד מהנגידים, שעד לאותו רגע לא נטל

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההולא

מצבת ה'מאיר נתיבים' בבית הקברות באוסטרך

ה'מאיר נתיבים' י' באיר תק"ז

רבי מאיר מרגליות נולד בשנת תס"ה בעירה יאזלוויץ לאביו, רבי צבי הירש, שפנה כרב העירה. בבית אביו הגדול ספג תורה וגנוי קדשה, וכבר בהיותו כבן חמש למד ופלפל במשנה ובגמרא.

כבר בילדותו דבק בבעל שם טוב, ובהיותו בן שתיים עשרה נסע אליו עם אחיו הגדול רבי יצחק בער, וכפי שכתב בצואתו (סוד יכין ובעז פרק ב): "ומילדותי, מיום שהייתי בן חמש, הרב מוה"ר ישראל תנצ"ה, ידעתי נאמנה שהיו הנהגותיו בקדשה ובטהרה, ברב חסידות ופרישות... וכבוד ה' הסתר דבר".

רבי מאיר הכתר בכתר הרבנות בערים רבות. בהיותו כבן עשרים ותשע הכתר לכהן תחת אביו ביאזלוויץ, ואחריו כן כהן פאר בעירות ברסלב, קומרנא, לבוב, הורודנקא ואוסטרך. מקל קהלות ישראל הפנו אליו שאלות בהלכה, וכל היצא מפיו התקבל בחרדת קדש בכל תפוצות ישראל.

כתב ספרים רבים, אך רק מעטים זכו לראות אור עולם, בהם 'מאיר נתיבים', שו"ת ועל התורה; 'כתנות אור' על תר"ג מצוות; 'מקוה המים' על הלכות מקואות, וספר הצואה שהותיר לבניו בשם 'סוד יכין ובעז'.

בשבת קדש פרשת אחרי י' באיר תק"ז עלתה נשמתו הטהורה השמימה, ומנוחתו כבוד בבית הקברות העתיק שבאוסטרך.

עניית אמן אחר ברכות השחר

בעל המאיר נתיבים' חבר את ספר 'דרך הטוב והישר', בו הוא חוזר בקצרה בדרך שיר ומליצה את כל ההלכות שבארבעת חלקי 'שלחן ערוך'. למרות הקצור הנמרץ שנקט המחבר בחבורו זה, בחורזו את הלכות ברכות השחר וסדר הקרבנות הנאמרים לפני התפלה, מזכיר הוא את מנהג אמירת ברכות השחר בחברותא:

"משפיעים ומברכים ברכות השחר, אמן עונה בל תאחר

מאד זכר לברך בתורה, יום אחר יום בתדירא

מוסיפי חדש ושבת מעמד, רבון העולמים ופרשת התמיד

מהאי טעמא דשגור בפה, מתירים לקרות בעל פה

נכון ללמד משנה בתדירא. איזהו מקומן' עד גמירא."